

Ailede Yaşanan Anlaşmazlıklar ve Çözüm Önerileri Conflicts in Family and Proposals for its Resolution

Ali BAYER

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Karaman/Türkiye,
alibayer@kmu.edu.tr

*Makale Bilgisi/Article Info: Geliş/Received: 02.12.2018 Düzeltme/Revised: 22.12.2018
Kabul/Accepted: 29.12.2018*

Öz:

Aile sosyologlar ve psikologlar başta olmak üzere bilim insanlarının ilgilendiği konuların başında gelmektedir. Aile karı, koca ve çocuklardan oluşan toplumun en küçük parçasıdır ve toplumun şekillenmesinde çok önemli işlevleri vardır. Toplumsal değişme sürecinden bir kurum olarak aile de etkilenmektedir. Modern endüstri toplumunda ailenin yapısında, biçiminde ve işlevlerinde ve farklılaşmalar meydana gelmiştir. Yaşanan bu süreçte, çocuksuz tek ebeveynli aileler ve evlenmeden birlikte yaşayanların oluşturduğu aileler gibi yeni aile biçimleri ortaya çıkmıştır. Aile toplumun temeli olarak kabul edilmektedir. Ancak aile içi ilişkiler her zaman istenilen biçimde sürmemektedir. Kimi zaman aile içinde çatışma ve şiddet ortamlarının yaşandığı görülmektedir. Konu ile ilgili yapılan birçok araştırmanın sonuçlarına göre aile içi çatışma kaçınılmazdır ancak yaşanan bu çatışma eşler ve aile üyeleri arasında bir yakınlığa da sebep olabilir. Sosyal değişme süreci aileyi etkileyebildiği gibi ailede toplumun değişimine etkide bulunabilir. Modernleşme, sanayileşme ve kentleşme gibi insan hayatı üzerinde etkili olan faktörler, aile hayatında ve toplumsal alanda kadının yükünü artırmış, kadın sadece "ev hanımı" değil; anne, eş ve iş kadını olarak hayattaki rolünü almıştır. Eğitimli kadınların sayısında görülen artış, kadınları, bir kocanın desteği olmadan ekonomik olarak ayakta kalmaları için konumlandırmaktadır. Bu makalenin amacı ilk olarak aile içi sorunların nedenlerini ortaya koymaktır. Sağlıklı aile, sorunların hiç olmadığı, veya yaşanmadığı aile değildir. Aile üyeleri sorunlarını tespit edebilir ve onlara uygun yöntemlerle çözebilir. Bu çalışmada ailelerin yaşadığı sorunların tespiti ve buna ilişkin çözüm önerileri sunma amaçlanmıştır. Sağlıklı aile, problemlerin yaşanmadığı bir aile değildir. Yaşanan problemlerin çözümlerini bulan ve uygun yöntemlerle çözen ailedir. Aile içi çatışmaları yönetmesini becerenler bir sistem olarak ailenin fonksiyonlarının artmasına katkıda bulunmuş olurlar. Ailede yaşanan tüm bu konuların ele alınması, yorumlanması çok önemlidir. Ancak bu çalışmada aile içi çatışmaların sebepleri ve sorunları ile bunların çözüm yolları incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Değişme, Aile, Çatışma, Şiddet, Kadının Konumu, Sosyalleşme

GİRİŞ

İnsanlığın sosyo-kültürel gelişmesinin hemen her basamağında yer alan aile, insanlık tarihi boyunca bütün toplumlar tarafından vazgeçilmez olarak kabul edilen ve ortak değer olarak benimsenen bir kurumdur. İnsanlığın devamı ve toplum hayatının sürekliliği için önemi açık olan aile kurumunun sağlıklı olarak kurulabilmesi ve yürüyebilmesinde birçok koşulun bir araya gelmesi ve bunlara uyulması bir gerekliliktir (Kaya S., 2005: 55). İnsanlığın sosyo-kültürel gelişmesinde çok önemli bir fonksiyon icra eden aile, genelde iki farklı cins arasındaki ilişkileri ve neslin devamını düzenleyen, standartlaştıran bir sistem olarak değerlendirilmektedir (Nirun, 1994: 12-14; Aydın, 2000: 35). Aile sadece toplumsal boyutta değil, bireysel boyutta da insan hayatı için çok önemlidir. Ailenin hem bireysel hem de toplumsal yaşam için bu kadar değerli olması, onu zorunlu bir biçimde evrensel bir olgu kılmaktadır (Tezcan, 1995: 75; Sayın, 1990: 2). Bu öneminden dolayı da aile, sosyal bilimlerin üzerinde önemle durduğu bir konu olmaktadır. Toplumların yapıları, kültürleri, dinleri farklı olsa da bir kurum olarak aile her toplum ve kültürde varlığını sürdürmektedir.

Aile, içinde dünyaya geldiğimiz, büyüyüp geliştiğimiz ortam ve sıcak bir yuvadır. İlk eğitimin alındığı, toplumun kültür ve değerlerinin aktarıldığı, ihtiyaçların karşılandığı bir ortam olarak aile birey için vazgeçilmezdir. İnsanın toplumsal bir varlık olduğu ve bir topluluk içerisinde yaşamasının zorunlu olduğu göz önüne alındığında, bireyin yalnız başına yaşamasının, ihtiyaçlarını karşılamasının ve mutlu olmasının bir aile temelinde gerçekleştiği görülmektedir. Bütün dinlerde ve kültürlerde aileye büyük önem verilmektedir. İslam dini de aileyi kutsal kabul eder. Nitekim Kuranı Kerim’de “Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır” (Rum, 21) biçiminde aile kurmanın ve birlikte yaşamının önemi ifade edilmiştir.

Ailede ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürümesi sağlıklı bir toplum idealine ulaşmak için önemlidir. Ancak, yaşanan sosyal hayat içerisinde aile içi ilişkilerin her zaman beklendiği ve istenildiği gibi yürümediği; zaman zaman çatışma, kavga ve şiddet ortamlarının meydana geldiği görülmektedir. Sıcak bir yuva olarak nitelenen aile kimi zaman bir masala (İlkkaracan ve ark, 1996) dönüşebilmekte, sorunların çatışmaların yaşandığı bir yer haline gelmektedir. Aile içi sorunların, yaşanan değişime uyum sağlayamamaktan kaynaklanan gerilim ve çatışmalardan kaynaklandığı vurgulanmakta, bu değişime ayak uyduran ailelerin problemleri sağlıklı biçimde çözdükleri; uyum sağlayamayanların ise çeşitli sert tartışmalardan sonra anlaşamayarak evlilik birliğini sona erdirmeye varan durumlarıyla karşı karşıya geldikleri görülmektedir.

Toplumsal Değişme ve Değişime Karşı Direnç

Değişim, belirli koşullar altında bir durumdan başka bir duruma geçme olgusudur. Bir plana dayalı olsun ya da olmasın bir sistemin bu, organizma, kişi veya örgüt, bir süreç veya ortamın belirli koşullar altında bir durumdan başka bir duruma dönüşmesi de değişim olarak

tanımlanabilir (İleri ve Güven, 1996: 88). Etkileri hemen algılanmasa bile, değişim insan hayatını her yönüyle kuşatan doğal bir süreçtir. Değişimi kabul etmemiz veya ona direnmemizin arkasındaki nedenler genellikle mevcut paradigmalarımız ve bunların etkisiyle oluşan kurumsal kültürümüzdür. Gönüllü veyahut dışarıdan gelen zorlamalarla olup olmadığına bağlı olarak, değişimin tanımı farklılıklar gösterebilir (Ceyhan ve Summak, 1999).

Değişme ilgili diğer bir husus değişimin hızıdır. Hızlı değişimin önemli sonuçlarından biri kalıcılığın ölmesi ve geçicilik kültürünün egemen olması durumudur. İnsanlık tarafından meydana getirilen bilgi, tavır ve düşünceler aynı biçimde yaşamamakta değişmek zorunda kalmaktadır. Her şey değişirken bireyler ve toplumlar arası ilişkiler de değişmektedir (Erkut, 1996: 6). Yaşanan değişimden toplumsal yapı ve kurumları kendi üzerlerine düşen payı almaktadırlar. Aile de yaşanan değişim sürecinden hem etkilenmekte hem de bu süreci etkilemektedir. Bir zamanlar aile bireylerin fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarını yerine getiren, toplumların yeniden üretilmesini sağlayan tek ve bağımsız bir kurum iken sanayileşme ile birlikte ailenin yapısında ve fonksiyonlarında bazı değişimler yaşanmıştır. Yaşanan bu değişimin sanayileşen ülkelerde de benzer karakteristikler sergilediği ifade edilmektedir. Endüstrileşme sürecinde aile başta gelen eğitim, güvenlik ve ekonomik ihtiyaçları sağlama gibi fonksiyonlarını toplumun diğer sektörleriyle paylaşım sürecine girmiştir. Bu durum ailenin yapısını etkilemiş, kadının ekonomik bağımsızlığını kazanması, yaşlılar ve çocuklara sağlanan hizmetler eskiye oranla farklılaşmış ve aile üyeleri arasında bağların zayıflamasına yol açmıştır (Kongar, 1991: 68).

Teknolojik değişmelerin toplum yaşamına değerler sisteminden önce girmesi, aile bireylerini yeni durumlara ve yaşam biçimine uymaları konusunda yetersiz kılmaktadır. Sanayileşmenin sağladığı olanaklarla, çocuk eğitiminde başka kurumların devreye girmesi, ailenin eğitim ve sosyalizasyon konusundaki işlevlerini görece olarak zayıflatmıştır. Yaşanan bu değişim sürecinde aile toplumsal yapıda birey ile toplum arasındaki ilişkileri düzenleyen, sürdüren ve denetleyen bir kurum olma niteliğini toplumun diğer kurumlarıyla paylaşmıştır. Çünkü toplumsal yapıda meydana gelen değişimler ailenin geleneksel olarak sağladığı, ailenin dış toplumla, hatta kendi iç üyeleri arasındaki uyumunu sürdürmesine engel yeni tutum ve değerlerin oluşmasına neden olur (Aslan, 2002:28).

AİLE İÇİNDE YAŞANAN ÇATIŞMALAR

Çatışma, birbiriyle ilişki içinde bulunan iki ya da daha fazla taraf arasında, kaynakların sınırlı olması, değerlerinin, gereksinimlerinin, çıkarlarının birbiriyle uyuşmaması sonucu ortaya çıkan anlaşmazlık (Akbalık, 2001: 8) şeklinde tanımlanmaktadır. Çatışma, bireyin "kendi içinde", tutum, değer ve tercihleri arasında olabileceği gibi, "dış dünya" ile ilişkili olarak, bireyler arasında "ikili çatışma" şeklinde de olabilir. Evlilik ve aile konusu ile ilgili olarak, eşler arasında olan ikili çatışma, eşlerden biri tarafından, kendi isteklerini karşı tarafın engellediği veya engellemek üzere olduğu algılaması ile başlayan ve iki tarafın, algılarını, duygularını ve davranışlarını içeren bir süreçtir (Yiğitoğlu, 2009:46). Bireylerin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda, kaynakların sınırlı olması durumunda ve değerlerin

önceliklerin farklı olması durumunda bireyler arasında çatışmanın çıktığı ifade edilmektedir. Bireylerin birtakım kişisel özelliklerinin farklı olmasına bağlı olarak çatışma durumunu çözdükleri dile getirilmektedir. Ayrıca bazı bireyler çatışma durumunda soğukkanlı bir şekilde sorunun çözümüne yönelik bir tutum takınırken bazı bireylerin sorun karşısında ne yapacağını bilmez biçimde katı kurallar içerisinde sorunla boğuştuğunu ve stres, bunalım gibi birtakım sıkıntılar yaşadıkları ifade edilmektedir (Akbalık, 2001: 9; Kılıçarslan ve Atıcı, 2015: 139).

İster aile ilişkileri, isterse çevresinde olsun uzun süre birlikte olan iki kişinin aralarında sürtüşme ve tartışmaların çıkması doğaldır. Doğal olmayan bu çatışmaların ilişkiyi bozması ve yıpratmasıdır. Yıkıcı tartışma, küçükten beri çevrede görerek öğrendiğimiz ve çoğu kimsede köklü bir alışkanlık halinde yerleşmiş bir davranış biçimidir. Aralarında çıkan sorunları, bireyler bu tür bir yaklaşımla ele aldıklarında elde edilen sonuç genellikle olumsuzdur. Yapıcı tartışma ve iyi niyet, karşılıklı güven ve eşit söz hakkı ortamında gerçekleşebilir. Böyle bir ortam uzlaşmaya varabilmek için zorunlu ancak yeterli değildir. Yapıcı tartışma tutumunu aile içi ilişkilerde uygulanabilmesi için bireyin kendini bilinçli olarak eğitmesi gerekir (Cüceloğlu, 2018).

Aile içinde yaşanan çatışmaların diğer bir boyutu ise şiddettir. Şiddet, "Kasıtlı olarak; tehditle veya fiilen kendine, diğer bireye veya bir grup ya da topluluğa karşı yaralama, ölüm, psikolojik zarar verme, engelleme veya yoksun bırakma ile sonuçlanan fiziksel güç kullanımı" (WHO, 2002:2) olarak tanımlanmıştır. Aile içi şiddet ise; aralarında kan bağı ya da hukuksal bağlılık bulunan, birlikte yaşayan, kısacası kendisini aile olarak tanımlamış bir grup içinde zorlamak, aşağılamak, güç göstermek, öfke ve gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen her türlü şiddet davranışıdır. Eşler arasında meydana gelen şiddet durumlarında, çoğu zaman fiziksel şiddet ön plana çıkmaktadır. Eşler arası şiddetin psikolojik, sözel, ekonomik, cinsel yönleri de bulunmasına rağmen, bu şiddet türlerinin görünürlüğünün, ölçülmesinin, açıkça dile getirilmesinin zorluğu gibi nedenlerden dolayı, eşler arası şiddet neredeyse fiziksel şiddetle özdeş hale gelmektedir. O halde şiddetin farklı biçimlerinin ele alınması, belki de farkında olmadan yaptığımız bazı davranışlarla karşıımızdaki kişilere nedenli olumsuz etkide bulunduğumuzun anlaşılması bakımından önemlidir.

Eşler arasındaki şiddet ilişkisi üzerine yapılan bir araştırmada (Bayer, 2013) beş şiddet türü belirlenmiştir. İlk olarak fiziksel şiddet en sık rastlanan, kolayca fark edilebilen, aynı zamanda en yoğun olarak yaşanan şiddet türüdür. Diğer yandan medyada sıkça yer alması, gazete ve televizyonlarda sürekli biçimde fiziksel şiddetin ön plana çıkarılması da fiziksel şiddet algısının yüksekliğini etkilemektedir. Çünkü genel olarak şiddet denildiğinde, akla ilk gelen fiziksel şiddettir. İkincisi, sözel şiddettir ve fiziksel şiddetten sonra karşılaşılan en yaygın şiddet biçimidir. Sözel şiddet, bir kişinin karşısındakine küçük düşürücü, kırıcı, alay edici sözler söylemesi, doğrudan ya da dolaylı bir şekilde karşısındakini aşağılaması, kötülemesi, kişiliğine saldırması, umudunu, beklentisini kırması, türlü söylentiler çıkarması, sert-kaba konuşmalarla sürekli engellemeler yapması olarak ifade edilmektedir. Bireyler fiziksel

şiddetin görünürlüğü, anlaşılabilirliğinden dolayı sosyal statülerinden kaynaklanan ayıplama/ayıplanma endişesine karşın daha az kullanırken; küfür, hakaret, aşağılamayı oldukça yaygın bir şekilde kullanmaktadırlar. Bu da eğitimin henüz yeterince dönüştürücü bir güce sahip olmadığını göstermesi bakımından anlamlıdır. Üçüncüsü, kimi zaman "duygusal şiddet" olarak da isimlendirilen psikolojik şiddet, genel olarak tehdit unsurunu içerse de, kimi araştırmacılar (Vatandaş, 2003:58) tarafından sözel şiddetle birlikte ele alınarak değerlendirilmektedir. Duyguların ve duygusal ihtiyaçların, şiddet tanımında sayılan amaçlarla, karşı tarafa baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır (Polat, 2004). Dördüncüsü, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Cinsel şiddet, mahrem bir konu olduğundan açıklanması veya ortaya konulması zordur. Cinsel şiddet konusunda ayırıcı olan nokta, zor kullanmadır. Zor kullanma tecavüzdendir, el ile cinsel amaçlı dokunma, göz ile kadını soyma ve söz ile taciz etmeye kadar değişen çeşitli davranışları kapsamaktadır. Cinsel şiddet, aile içinde var olduğu gibi, toplumsal alanda da yoğun bir şekilde görülmektedir. Antropolojik araştırmalar cinsel şiddetin; kültürel tutumlara, kadın-erkek arasındaki iktidar ilişkilerine, sosyo-ekonomik statüye ve toplumsal alanda yaşanan diğer şiddet biçimlerinin yaygınlığına bağlı olarak gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Diğer yandan medyanın cinsel şiddete yaklaşımında erkeklik-kadınlık ve cinsellik ideolojilerini çarpıtarak sorunu olumsuz etkilediği (Gölge, 1997: 37) ifade edilmektedir. Sonuncusu, ekonomik kaynakların ve paranın bireyler üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol etme aracı olarak kullanıldığı (Fawole, 2008:2) ve maddi açıdan emeğin sömürüldüğü davranışları içermektedir. Çoğu zaman fiziksel ve sözel şiddet, yasalarda suç kapsamına dâhil edilirken; bireyleri sömüren, kişiliklerini yok sayan ekonomik şiddet, genellikle yasal şiddet tipolojisine dahil edilmemektedir.

AİLE İÇİ ÇATIŞMANIN NEDENLERİ

Aile toplumsal normların ilk öğrenildiği yer olduğundan toplumun yapısını ve bütünlüğünü koruyucu bir yapıya sahiptir. Toplum kurumlar kendi yapısı ve sürekliliğini korumak için çeşitli önlemler almaktadır. Bu nedenle toplum, ailenin sağlıklı bir şekilde işleyip işlemediğini denetlemek durumundadır. Bu denetim bireyler üzerinde ise aileler tarafından gerçekleştirilmektedir. Eğer birey ile ailesi, aile ile üyesi bulunduğu toplum arasında değerler ve normlar bakımından farklılıklar söz konusu ise, toplumlarda kuşaklar arası çatışmanın görülmesi, birey-aile, aile-toplum uyumsuzluğundan kaynaklandığı ifade edilmektedir (Aslan, 2002: 32).

Sağlıklı aile denildiğinde akla ilk gelen şey, içerisinde sorunların olmadığı, hiç bir tartışmanın, çatışmanın yaşanmadığı aile gelmektedir. Aslında, insanların birlikte yaşadığı bir yerde tartışma ve hatta kimi zaman çatışma kaçınılmazdır. Geçici ve sıradan ilişkilerin sorunsuz ve çatışmasız olabilmesi ne kadar doğalsa kalıcı ve sorumluluk getiren evlilik birliğinde sorunların ve çatışmaların ortaya çıkması da yine o kadar doğaldır. Özellikle bu aynı mekânı ve bir ömürlük zamanı paylaşanların birlikteliği ise, tartışma daha da normal hâle gelir. Birlikte yaşamadan kaynaklı kimi anlaşmazlıkların ortaya çıkmasının normal olduğu

kabulünden hareket edilirse, aile içi çatışmalarda esas problemin meydana gelen çatışmalara karşı ailenin tavır alış biçiminden kaynaklandığı görülmektedir. Yani aileler yaşanan çatışmalara hangi biçimde yaklaşmakta ve problemleri nasıl çözmektedirler? Yahut yaşanan bu sorunları çözmek için çaba mı göstermekte ya da sorunu görmezden mi gelmektedirler? Sağlıklı aile işte bu sorunlara karşı uygun çözümleri birlikte karar alma süreçlerinden geçirerek hayatlarına uygulayan ailelerdir denilebilir.

Evliliğe İlişkin Sınırlar

Evlilik sözleşmesiyle bir araya gelen bireylerin huzurlu ve mutlu bir ortamda yaşaması öncelikle karşılıklı hak ve sorumluluklarını yerine getirmesine bağlıdır. Evlilik ilişkisinde, eşler arasındaki çatışmalar çok çeşitli nedenlerden kaynaklanabilir. Şayet bir hayat birlikteliğinden bahsediliyorsa bu birlikteliğin sürmesi için belli kuralların konulması ve bunlara uyulması gerekmektedir. Eşler bu kuralları karşılıklı olarak değerlendirmek ve toplumla uyumlu olacak şekilde, kendi kişisel kurallarını belirlemek zorundadırlar. Aileye ilişkin sınırlardan biri kişinin aile üyelerini kendisine benzetmeye zorlamasından kaynaklanan çatışmadır. Kişinin kendinde beğenmediği veya kabullenemediği bir yönünü eşine yansıtması da başka bir çatışma nedenidir (Ünal, 2010: 6). Toplumdaki hızlı değişmelere paralel olarak, kültür değerlerinin de hızla değişmesi söz konusu olduğundan eşlerin belirlediği kuralların da zaman için değiştirilmesi gerekmektedir. Aile yaşamında eşlerin hangi kurallara uyacakları, tarafların birbiri ile tutarsız kuralları yürürlüğe koyma girişimleri ve kuralları kimin tarafından konulması gerektiği konusundaki anlaşmazlıklar çeşitli çatışma durumlarının yaşanmasına sebep olurlar.

Evlilik öncesi eşlerin birbirini tanıması ve karşılıklı olarak sınırların belirlenmesi gerekmektedir. Bir eş diğerini kaybetmemek için pahasına kendini olduğundan farklı göstermemeli, kimliğini ve kişiliğini açıkça ortaya koymalıdır. Evlilik öncesi verilen sözler, vaat edilen yaşam biçimi, beklentiler ve eşine karşı sergilenen tutum ve tavırlar evlilikle birlikte tutarlı olmak zorundadır (Kahveci, 2007) Evliliğin ilk günlerinde, birbirlerini tanıma ve hoşgörülü olma çabasında olan eşler, birbirlerinin hatalarını görür ve bu hataları birbirlerini incitecekleri düşüncesiyle söylemekten kaçınırlar. Ancak, bu hatalar birikir ve eşler bir gün patlar ve şiddetli bir kavgaya tutuşurlar. Bir noktadan sonra artık eşler birbirlerinin eksiklerini görmeye başlar, şayet belli kurallar üzerinde uzlaşamazlarsa şiddet ortamında yaşamaya başlarlar.

Ailenin duygusal ve psikolojik sınırları vardır. Bu sınırlar; duygusal alışverişleri, yakınlığı, birlikte davranışları kontrol ederler. Sınırların belirsiz, iç içe geçtiği aileler; aile kuşakları arasında geçirgenliğin yüksek olduğu ailelerdir. Roller belirsizdir. Sınırların katı olduğu birbirinden kopuk ailelerde ise; ailede güçlü bağların yokluğu gözlenir. Aile üyeleri arasında ilişkiler zayıf veya yok gibidir. Ailenin üyelerinin birbirlerine karşı takınacağı tutum ve davranışlarla ilgili sınırlar aile bütünlüğünü de koruyacak şekilde esnek olmalıdır (Aksaray, 2013:4).

Eşler arasındaki "kuralların kimin tarafından" konulması gerektiğine ilişkin anlaşmazlıkların çözümü, diğer çatışmaların çözümünden daha zordur ve bu çatışmalar eşler arasında en şiddetli kavgaların doğmasına yol açar. Evlilik ilişkilerinde kuralların kimin tarafından saptanması gerektiği sorunu, çoğu zaman eşler arasında bir "güç" ve "statü" kavgasının doğmasına yol açar, eşler birbirlerine karşı tehdit, fiziksel saldırı ve çaresizlik görüntüsü vermek gibi çeşitli taktikler kullanabilirler. Bir evlilikte temel hak ve özgürlükler çelişkili hale getirilirse "sen" ve "ben" kavgası artar, basit şeyler eşleri "boşanma" nedeni olabilecek kavga ve geçimsizliklere götürebilir (Kavgacı, 2008).

Üst Ailelerin Müdahalesi

Anne-babaların çocuklarına yönelttikleri tutumların sağlıklı olması, büyük ölçüde onların kendi içinde barışık, dengeli, huzurlu ve birbirlerine karşı sevgi ve saygılı olmalarına bağlıdır. Anne-babanın çocuklarına ilişkin baskıcı, koruyucu, kararsız, ilgisiz, destekleyici gibi farklı tutumları vardır. Anne babalar kimi zaman çocuklarının büyüdüklerine ve yeni aile kurduklarına bakmaksızın aynı tutumlarını sürdürmeye devam etmektedir. Konumuzla ilgili olarak ailelerin koruyucu tutumun birtakım olumsuzluklarına değinilecektir. Koruyuculuk, anne-babanın aşırı koruması, çocuğuna gerektiğinden fazla kontrol ve özen göstermesi anlamına gelir. Bunun sonucunda birey diğer kimselere aşırı bağımlı, güvensiz, duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir. Bu bağımlılık yaşam boyunca sürebilir. Aile ortamının çocuğa kendi benliğini tanımlama olanağını vermemesi, onun ailenin istediği yönde bağımlı bir kişi olarak gelişmesine neden olur (Yavuzer, 1998: 31-33; Kaya, 1997: 199).

Yapılan araştırmalara bakıldığında Türk ailesinin ne geniş ne de çekirdek ailesini yansıttığı esas olarak "geçiş ailesi" niteliğine sahip olduğu (Sayın, 1990; Kongar, 1991; Kağıtçıbaşı, 1994) olduğu ifade edilmektedir. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (AAK, 1997: 111) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, geniş aile % 13,8, çekirdek aile % 78,7; parçalanmış aile ise % 7,5 olarak bulunmuştur. Yine aynı kuruma ait 2010 yılında yapılan bir araştırmaya göre (BAAK, 2010: 48) % 75,2 çekirdek aile, % 12,6 geniş aile, geriye kalan % 12,2 ise parçalanmış aileler ve dede-nine ailesinden oluşmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, yaygın aile tipi çekirdek ailedir. Bunun yanı sıra "gelini kendi evine getirme" şeklinde evliliğin ilk 3-5 yılını anne-babanın yanında geçirme, sosyo-ekonomik durumlarında iyileştirme görülen bireylerin bu süreç sonunda büyük aileden kopuşları gözlenmektedir. Diğer taraftan, ailenin diğer erkek bireyinin evlenmesini izleyen süreçlerde de büyük olanın evden ayrılması, yeni evlenecek olanın aynı şekilde baba evinde yeni hayata alışması ve sonrasında ayrılıp kendi hayatını kurması söz konusudur. Bu durum çoğu kez, gelin-kaynana çatışmalarına yol açmakta, aile içi huzursuzlukların yaşanmasına neden olmaktadır. Eşi ve annesi arasında kalan erkek ise kimi zaman ikilemler yaşamakta, eşi ve ailesi arasında tercih yapmak zorunda bırakılmaktadır.

Evliliklerin ilk 5 yılının eşler açısından uyum, birbirlerini tanıma, kaynaşma, gibi süreçlerin yaşandığı kritik yıllardır. Bu zaman sürecini büyük ailelerin yanında yaşayan

bireyler, kendi ailelerinin kimi zaman eşine karşı olumsuz telkinleriyle hareket etmekte, eşine karşı olumsuz tutum ve davranışlar içerisinde girmekte yaşanacak sorunların temellerinin atılmasına yol açmaktadır. Türk ailesinde aile içi ilişkilerinin temel motiflerinden biri dayanışma ve paylaşmayı temel alan işbirliğidir. İnsanlar kimi zaman sevinçlerinin paylaşıldığı düğünlerin yapılmasında, hediyeleşme gibi hususlarda işbirliği içindeyken hastalık, afet ve cenaze gibi sıkıntılı zaman ve durumların paylaşıldığı bir ilişki ağını da oluşturur. Öyle ki, başka zaman bir araya gelmeleri düşünülmemeyen bireyler dayanışma ve paylaşımın yoğun olarak yaşandığı düğün ve cenaze gibi törenlerde bir araya gelirler. Bu da bireyler arası ilişkilerin yeniden düzenlenmesine katkıda bulunmakta, aile kimliğinin canlı tutulmasına ve aile üyeleri arasında dayanışmanın daha etkin hale gelmesine yol açmaktadır (Turinay, 1996: 169-170).

Diğer bir dayanışma şekli sorunların çözümüne yöneliktir. Türkiye'de ailesel sorunların önemli bir kısmı kurumlardan çok, akrabalar arasında çözülmektedir. Evliliklerde çıkan problemler ilk olarak aile meclislerinde ele alınır, çözümler üretilir. Şayet kırgınlıklar varsa aile büyükleri araya girer ve sorunun büyümesine izin vermeden çözülmesini sağlarlar. Türk ailesi dayanışmacı, koruyucu niteliklere haizdir, ebeveynler aileler üzerinde çok etkilidirler. Aile içinde meydana gelen en küçük olaya müdahil olurlar. İyi niyetle başlanan kimi müdahaleler zamanla çekilmez hale gelir. Ailelerin çocuklarına koruyucu tarzda yaklaşmaları, eşlerin problemleri kendi kendine çözme yeteneğini elinden alır. Her durumda yapılan müdahaleler eşlerin sağlıklı problem çözmesini engeller (Bayer, 2013:121) Başlangıçta müdahalenin amacı sorunu çözme niyeti olsa da aile içerisinde yeni sorun, anlaşmazlıklar, şiddet ve çatışma ortamlarının çıkmasına sebep olurlar.

İletişim Eksikliği

Sözlükte iletişim, duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme (TDK) anlamlarına gelmektedir. İnsan sosyal bir varlıktır ve yaşamını sürdürebilmesi için çevresiyle sürekli iletişim kurma ihtiyacı içerisindeydir. İnsanın biyolojik bir varlıktan sosyal bir varlığa dönüşmesini sağlayan en önemli unsurun iletişim olduğunu söylemek mümkündür (Özkan, 2009: 16) Aile içinde bireylerin gerek aile içi ilişkileri ilgilendiren konularda gerekse bireylerin kendi yaşadıkları sorunlara ilişkin konuları konuşmamaları, sorunları paylaşmamaları bireyleri birbirinden uzaklaştırır. Zor zamanlarda sorunların paylaşılmaması ilişkilerin sevgi ve paylaşımaya dayalı olmaktansa aynı mekânı zorunlu paylaşmaya doğru birlikteliği olumsuz yönde etkileyecek bir mecraya sürükler. Böyle bir durumda aile duygusal birlikteliğin olmadığı, mutsuz bir evlilik yaşanmasına sebep olur.

O halde ailenin sağlıklı ve güçlü olması üyeler arasındaki ilişkinin gücüne bağlıdır. İlişkilerin sağlıklı ve güçlü olması için de etkin iletişim gereklidir. Etkin iletişim, karşılıklı saygıya, empatik bir yaklaşıma ve kişinin kendisi gibi olma anlayışına ihtiyaç duymaktadır. Yine bir insan kendisi için hem ilişki, hem de iletişim bakımından ilgi ve saygı bekliyorsa, muhababına karşı kendisi öncelikle bunu yerine getirmelidir. Kişi kendisine kayıtsız kaldığı,

dikkate alınmadığı mesajını alırsa, bu da savunmacı bir tutum ve direnç yaratır. Çünkü herkesin, kendisine değer verildiğini hissetmeye ihtiyacı vardır. Özellikle ailede, aile büyükleri buna dikkat ettikleri kadarıyla çocukları üzerindeki saygınlıklarını artıracaklar ve savunma ve direnç tutumlarını kırarak etkin bir iletişimin yolunu açıp başarılı bir iletişim ve sosyalleşmeye hızlı adım atacaktadırlar (Erten, 2013)

Demiray'a (2007:240) göre aile içi iletişimin engellenmesine sebep olan birçok faktör vardır. Bunlar; sahiplenme, egemen olma girişimi, saldırganlık pasiflik, eleştiriye aşırı duyarlılık, kıskançlık, özgüven eksikliği, güven tazeleme, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, sosyal ortama girme eksikliği, utangaçlık, küsme-surat asma, sık sık sinirlenme, şiddet-intihar tehditleri, duygusal ve fiziksel uzaklaşma ve yalandır. İyi bir iletişim evlilik ilişkisini artırır, hayal kırıklığını azaltır ve aidiyet duygusunu oluşturur (akt., Karadağ, 2015: 43).

Aile İçi Rollerin Değişimi

Modernleşme sürecinde ailelerin işlevlerinde değişimler yaşanmıştır. Bu durum aile üyelerinin rol ve statülerinde görülebilmektedir. Bir otorite figürü olarak baba ailede merkezi önemini kaybetmiştir. Baba ailede tek söz sahibi ve aile için önemli kararları alan güçlü konumu değiştirmeye başlamıştır. Anne, iş ve çalışma hayatına katılmış, kariyer sahibi olmasıyla birlikte sadece ev işlerini yapan, çocukların bakımıyla ilgilenen bir kadın olma durumu gitmiş yerine çok fonksiyonlu bir anne figürü gelmiştir. Ailede kadının statüsü ve rollerinde görülen bu değişim kadından daha çok iş ve fedakârlık beklentisine sokmuş, her ailede var olması gereken "süper kadın" modelinden söz edilmeye başlanmıştır. Çocuklar, çekirdek ailede, aileye bütünüyle bağımlı olmaktan uzaklaşmışlardır. Eğitim, bakım ve diğer ihtiyaçları için ev dışında diğer toplumsal kurumlara yönlendirilmişlerdir (Çağan, 2011 :91).

Yaşanan değişim sürecinde ailedeki ilişki biçiminin hiyerarşik bir ilişkiden eşitlikçi bir ilişkiye doğru evrildiği görülmektedir. Modern kent ailesinde görülen bu değişimde çocuklarla ebeveyn arasında hiyerarşik ilişkinin varlığından bahsedilse de karı ve koca arasında eşit rol modelinden bahsedilmeye başlanmıştır. Bu değişimin gerisinde ataerkil anlayışın terkedilmeye başlanması, kadının eğitim düzeyinin yükselmesi, sosyal hayatın hemen her alanında yer alması, kariyerli bir işte çalışması ve ekonomik bağımlılıktan kurtulması gibi etkenler sayılmaktadır (Yıldırım, 2011: 117-18). Erkeğin yaşanan bu değişime uyum sağladığı ailelerde üyeler arasında uyum yaşanacak, mutlu birliktelikler ortaya çıkacaktır. Ancak değişime uyum sağlayamayan erkek kadından modern iş hayatının gerekleri yanında, geleneksel kadının yerine getirdiği rollerin beklentisine girdiği durumlarda sorunların ve çatışmaların yaşanması diğer ailelere oranla daha fazla yaşanacaktır.

Sanayileşme-modernleşme süreciyle birlikte aile bireylerinin sınırları belli olan rolleri değiştirmeye başlamış, özellikle kadının iş ve çalışma hayatına girişiyle birlikte kadın sadece ev ve çocuklara bakım rolünün dışında birçok rol üstlenmiştir. Gelenekselden modern hayata geçişte aile hayatında kadın ve erkeğe yüklenen rollerdeki değişimler aynı zamanda aile içi ilişkilerin değişmesini beraberinde getirmiştir. Kadınların eğitim almaları, iş hayatına

atılmaları ve kariyer yapmaları ev sorumlulukları ve iş yerinden beklentileri arasında bir takım uyumsuzluklar iş-aile çatışmalarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Aytaç, 2001: 14). Erkeğin geleneksel tavır içinde sorumluluk paylaşımından kaçması, kadınlardan beklentilerin yüksek oluşu ve aile ve iş hayatına ilişkin bir takım yüklemeler sonucunda kadınların birtakım psikolojik sorunlar yaşamasına da sebep olmuştur.

Çatışma Ortamında Sosyalleşme

Bireyin bir toplumun üyesi olarak değerini kültürünü benimsemesi, hazırlaması süreci olarak isimlendirilen sosyalleşme süreci bireyin hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. Aile, değer sisteminin ve davranış örüntülerinin ilk şekillendiği yer olarak önem taşımaktadır. Temel değerler, tutumlar ve davranışlar yeni nesillere ailede aktarılmaktadır. Bu öğrenme süreci bireyin aile içinde güçsüz olduğu çocukluk döneminde biçimlenmektedir (Yavuz ve Özmete, 2012: 10).

Çocuk doğduğunda her bakımdan bir başkasının bakımına muhtaçtır. İhtiyaçlarının karşılandığı ilk yer ise onun ailesidir. Çocuk ilk davranış kalıplarını orada görür; bilgi, duygu ve davranış yeteneklerini ilk defa orada öğrenir, kazanır. Çocuk şahsiyetinin özü ve dolayısıyla "sosyal kaderi" aile içinde uygulanan sosyalleştirme amaçları, metotları ve üsluplarıyla belirlenir (Marshall, 1999:760). Çocuğun kişiliği ve kimliği ailede şekillenir. Kadınlık ve erkekliğe ilişkin ilk bilgileri aileden alır. Bandura'ya göre çatışma çocuklukta direk veya dolaylı biçimde öğrenilmektedir. Çocukluğunda öğrendiği ve çeşitli faktörlerle desteklenen çatışma yetişkinlikte de stresin üstesinden gelmek için bir tepki veya çatışmalar karşı bir çözüm metodu olarak sürdürüldüğünü ifade eder (Kurst-Swanger, 2003: 43).

Sorunların ve çatışmaların sıklıkla yaşandığı bir ailede çocuk, anne-babasından gördüğü sorunlara karşı tavır alış biçimi taklit edecek karşılaştığı sorunlara model aldığı ebeveynin tavrını sergileme eğiliminde olacaktır. Diğer yandan çatışma ortamında sosyalleşen birey, yaşanan çatışmaların, kavgaların ve şiddet ortamlarının sıkça yaşanması karşısında durumu normal kabul edecek yetişkinliğinde de kendi ailesinde yaşanan sorunlara karşı duyarsız hale gelecek ve durumu daha çabuk kabullenme eğiliminde olacaktır.

Bireylerin sosyalleşme ortamlarının baskıcı veya demokratik olması, onların çatışma ve şiddete karşı tavır alışlarında etkili olmaktadır. Aile ortamında babanın baskıcı otoritesi çocuğun eğitimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Yine aile ortamında fikirlerin tartışılması ve davranışların yaşatılarak kabul ettirilmesi, çocukta daha geniş bir bakış açısı geliştirecek, bu da onun eğitimdeki başarısını da etkileyecektir (Özen, 1990 332-33). Bireylerin yetiştiği aile ortamı ne kadar sınırlandırıcı ve sosyalleşme sürecine varıncaya kadar baskıcı ise, bireylerin ruhsal enerjileri, hem kendileri hem de toplum için o kadar zararlı olabilir, saldırgan amaçlara yönelebilir. Dolayısıyla anne-baba ile çocuklar arasındaki ilişkinin destekleyici, yumuşak ve sevecen olması gerekir.

Çocukluğunda Çatışma/Şiddet Olaylarına Şahit Olma

Çocuklar, rol modellerini, anne babalarını model alarak ve onları taklit ederek öğrenirler. Böylece bir çocuk, kız olsun erkek olsun bir davranışa şahit olduğunda büyük olasılıkla o davranışı taklit edecektir. Dolayısıyla çatışma ve kavgaların yaşandığı ailelerde çocuklar saldırgan taktikleri kullanmayı öğreneceklerdir. Şiddet uygulama, öğrenilebilen bir davranıştır. En önemli öğrenme kaynağı ise, şiddeti uygulayan kişinin kendi ailesidir. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde, aile içi şiddetin uygulandığı bir ortamda yetişenlerin, şiddet gösterme eğilimine sahip oldukları gösterilmiştir (Köşgeroğlu, 2009: 89). Örneğin, bir erkek çocuk babasının ailedeki herkes üzerinde güç kullandığına ve diğer üyelere karşı saldırganlığı acil arzularını (akşam yemeğinde masada, bir çocuğun ağlamasını susturmak için vs.) yerine getirmek için kullandığına şahit olursa, aynı zamanda aile ünitesi içerisinde daha yüksek bir statüsünü sürdürmek için kullanırsa, ailenin diğer üyeleri özellikle erkek çocuklar benzer şeyleri yapma girişiminde bulunacaktır (Kurst-Swanger, 2003: 43). Burada babanın, aile içinde rol modelini ailenin diğer üyelerine aktarıcı rolü oldukça önemlidir (Bayer, 2013: 125).

Aile içinde bir çatışma durumuyla karşılaşan çocuk, çatışma durumunu anlamaya çalışır, kendi iç dünyasında bir değerlendirme yapar. Anne-baba arasında meydana gelen çatışmanın sonucunu kestiremez, çatışmaya kendisi dâhil olursa evliliğin bitmesine neden olacağı gibi bir korkuya kapılabilir. Kendisini çatışma nedeni olarak gören çocuğun çatışmadan daha fazla etkileneceği, kendilerini suçlamaları nedeniyle daha çok sıkıntı yaşamalarının muhtemel olacağı ifade edilmektedir. Çatışmanın tehditkâr algılanması, bu konuyla başa çıkabilmeleri için çocukların yeterlilik beklentilerini düşürür. Çatışmanın nedenlerini dışsal faktörlere atfetme de yeterlilik beklentilerinin düşmesine yol açar. Çocukların, bu iki süreçten geçerek evlilik çatışmasını değerlendirmesi gelişimsel olarak değişiklik gösterir. Yapılan çalışmalarda, çatışma sıklığı arttıkça çocuklarda uyum problemlerinin de arttığı yönünde bulgular elde edilmiştir (Kızıldağ ve Şendil, 2006: 3-4; Güven ve Erden, 2014: 38).

Diğer yandan çocukluğunda aile içi şiddet görme ile yetişkinliğinde şiddete maruz kalma arasında doğrudan bir ilişki olduğunu saptayan çalışmalar (Subaşı ve Akın 2003; Işıloğlu, 2006; Riggs, Vahip ve Doğanavşargil, 2006; Caulfield ve Street, 2000; Neugebauer, 2000; Dutton ve Goodman, 1994 ve daha birçok çalışma) bu konuda çarpıcı bilgiler sunmaktadır. Örneğin, 2006 yılında Kocacık ve Doğan tarafında Sivas şehrinde yaptıkları araştırma sonuçlarına göre kadınların %54.5'inin "ara sıra", % 16.5'inin "sık sık" şiddete maruz kalmıştır. Kadınların %71'i şiddete maruz kalırken sadece %29'unun çocukluklarında aile içi şiddete maruz kalmadıkları ifade edilmektedir. Aynı çalışmanın sonuçlarına göre kadınlar, şiddeti normal bir şey olarak kabul etme eğilimindedir. Bu, erkeklerin kültürel olarak kadınlara sahip olması, erkekliğin şiddete bağlı olması, cinsel rollerin katı bir şekilde ayrıştırılması ve şiddetin bir davranış biçimi olarak kabul edilmesi (Kocacık ve Doğan, 2006: 748) ile ilgili görülmektedir.

Medyanın Olumsuz Etkisi

Bireyler ekranlardan izledikleri sanal gerçeklikleri, içinde yaşadığı toplumun gerçekleriyle özdeşleştirmekte, kimi zaman sanal olan, gerçeğin yerine konulmakta, televizyonda izledikleri kahramanları rol modeli kabul etmektedirler. Televizyonlarda çatışma ve şiddet içerikli görüntülerin izleyenler üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır, bunlardan birincisinin bireylerde "umutsuzluk" düşüncesinin yaygınlaşmasıdır (Köse, 2006: 62; Kocadaş ve ark., 2010: 113). Yani bu haberleri gören izleyicilerde "Zaten her şey kötüye gidiyor. Çare de görünmüyor" yılgınlığını ortaya çıkardığı iddia edilmektedir. İkincisi ise, şiddet gösterimlerine karşı "apati" yani "duyarsızlık"tır. Her gün ekrandan şiddet sahnelerine şahit olan bireyler, zamanla bu şiddet gösterisine alışmakta ve bu kanıksama zamanla bir adım öteye sıçrayıp, "daha fazla şiddet" çağırısına dönüşebilmektedir (Dündar, 1996: 387- 389).

Ancak söz konusu aile olunca durum biraz daha farklıdır. Bireylerin "mutluluk sırları"nı başka yerlerde aramak yerine kendi iç dünyalarına ve eşi, çocuklarının gözlerinin içine baksalar onu görebileceklerdir. Ancak, teknolojik gelişmeler ve özellikle televizyonun hanelerimizde işgal ettiği yere ve zamanlara bakılırsa, eşlerin birbirlerine ve çocuklarına ayırdıkları özel ve etkin zamanlarının olmadığı fark edilecektir. Aile içinde iletişim artık yüz yüze değil, yemek yerken dahi televizyon ekranlarına bakarak aile bireyleri birbirleriyle konuşmaktadırlar ve dolayısıyla göz göze gelememektedirler. Aile içinde gündemi televizyon belirlemekte, aile bireylerine birbirlerinin hatırını soracak, sorunlarını paylaşacak fırsatlar dizi ve filmlerden artan zamanlara hasredilmektedir.

Diğer yandan televizyonda yayımlanan dizilere bakıldığında aile temalı dizilerin çok fazla yer aldığı görülmektedir. Aile ve evliliğe ilişkin toplumun ilgisi sürmekte Türk toplumunda aile var olması gereken önemli bir kurum olarak görülmektedir. Buna karşın medyada yer alan ünlü veya medya fenomeni olarak isimlendirilen bireylerin evlenmeleri ve çok kısa süre içinde boşanmaları toplumda "güçlü aile bağları" algısını zayıflatmaktadır.

AİLE İÇİ ÇATIŞMALARIN BİR SONUCU OLARAK BOŞANMA

Evlilik bir ömür boyu devam etmesi gereken hukuki bir birliktelik olarak kabul edildiğinden, bu birlikteliğin ölüm dışında başka bir sebeple sona ereceği pek düşünülmez. Ancak evlilik bağının çiftlerin aileleri, mizaç farklılıkları, "benden", "bize" geçiş sürecindeki uyumsuzluklar, eşlerin evlilikle ilgili sorumsuzlukları gibi çeşitli sorunların ortaya çıktığı da görülmektedir. Eğer eşler bu çatışmaların artmasıyla birlikte çözüm yolları geliştiremiyorlarsa, sorunlar aşılamadığında ve eşler sorunlarını aşmada destek sistemlerinden yeterince yararlanamadıklarında aile birliğinin bozulması, yani boşanma süreci başlamaktadır (BKSGM, 2009: 24).

İslam hukuk kaynaklarına göre boşama/talak "nikâh akdini çözmek ve kaldırmak amacıyla, kullanılan belli sözlerle erkeğin evlilik bağını ortadan kaldırmasıdır" (Yaman, 2009: 79). Bu tanımda dikkat çeken nokta, erkeğin evlilik bağını ortadan kaldırmasıdır. Yani evlilik

kararına eşler birlikte karar verirken, evliliği bitirme yetkisi erkekte olmaktadır. Buradan hareketle İslam hukuk kaynakları Kur'an ve Hadis metinlerinden hareketle talak terimi ile sadece erkeğin tek taraflı ifadesi ile evliliğe son vermesini kastetmişlerdir.

Diğer taraftan kaynaklarda kadına verilen boşanma hakkının evlilikte nikâh esnasında kocanın rızasıyla gerçekleşmesi gerektiği ifade edilmekte, "şarta bağlı evlilik" (Karaman, 1999: 328) başlığı altında değerlendirilmekte, Hanefilere göre nikah akdinden sonra da kocası boşanma hakkını karısına verebilse de, her halükarda kocanın rızası ön plandadır. Görüldüğü üzere erkeğin doğal bir hakkı olan boşanma, kadında "rıza" şartına bağlanmaktadır. Bir diğer husus da kadının kendisine verilen bu boşanma hakkını kullanabilmesi için sosyo-ekonomik statüsünün de yüksek olması, boşanmanın getireceği mali yükümlülükler hazır olması gerekir. Bundan dolayı boşanma hakkını kullanan kadınların da, daha ziyade sosyo-ekonomik seviyesi yüksek aile kızlarının olduğu, bu haklarını evlilik birliğinden zarar görmeye yönelik kendilerini koruma amaçlı kullandıkları bildirilmiştir (Gürkan ve Coşar, 2011: 310).

Kadın, boşanmak istemesine karşılık, nikâh esnasında kadına boşama yetkisini vermeyen erkek, kadının mutsuz evliliğe katlanmasına, sorunların katlanarak artmasına, çatışma ve şiddet ortamının devamına neden olmaktadır. Yapılan çalışmalarda Osmanlı döneminde (Erten, 2001: 44) uygulamalarda görülen İslam hukukunun kadına da boşanma hakkı (bkz, Yılmaz, 2007) vermesine rağmen, toplumun genelinde boşama yetkisinin sadece erkeğe ait bir hak olduğu kanaati hakimdir. Dolayısıyla geçimsiz ve mutsuz evliliklere karşı bir çözüm yolu olarak gösterilen boşanmanın erkek hakkı olarak sınırlandırıldığı görülmektedir.

TÜİK (2018) alınan verilere göre; 2017'de evlenen çiftlerin sayısı önceki yıla göre % 4,2 azalarak, 569 bin 459'a gerilemiştir. Bu dönemde boşanma oranı bir önceki yıla göre % 1,8 artmış, boşananların sayısı ise 128 bin 411'e yükselmiştir.

Tablo 1. Evlenme ve Boşanma Sayıları ve Oranları

Yıl	Evlenme Sayısı	Kaba Evlenme Hızı	Boşanma Sayısı	Kaba Boşanma Hızı
2001	544 322	8,35	91 994	1,41
2017	569 459	7,09	128 411	1,60

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, 2018

TÜİK tarafından hazırlanan tablo Tablo 1, 2001-2017 yılları arasını kapsamaktadır. Ancak oranlar birbirine yakın olduğu için kıyaslama yapılabilmesi bakımından iki yılın verilerini sunduk. Boşanmaların korkutucu derecede sürekli arttığını ifade eden genel bir yaklaşım vardır. Ancak istatistiksel verilere dayanmayan bu yorumlama Tablo 1 dikkate alındığında durumun zannedildiği kadar ürkütücü olmadığı anlaşılacaktır. O halde boşanma ile ilgili bu aşırı kaygı neden? diye bir soru geliyor akla. Konu üzerinde uzun süredir çalışan biri olarak ailelerin parçalanmasından endişe duyma, boşanmaların yaşanmaması için dikkat çekme gibi iyi niyetli bir takım yaklaşımları akla getirmektedir. Diğer yandan medyada sıkça aile içinde şiddet, boşanma durumları, aşk ilişkileri vb. konular kamuoyu önünde tartışılarak

somut kişiler üzerinden ifade edilmesi, durumun bu şekilde algılanmasının sebepleri arasında yer almaktadır.

Boşanma oranları birbirine yakın olsa da değişen bir durum vardır. Önceleri sadece erkekler tarafından alınan boşanma kararı günümüzde kadınların da sosyal statülerinin yükselmesiyle birlikte boşanma kararını kadınlar da almaktadır. Asıl dikkati çekmesi gereken durum budur. Artık erkekler istedikleri zaman “boş ol” ifadeleriyle evlilik birlikteliğini bitirmiyorlar, kadınlar da bu sürecin aktif bireyleri olarak yer alıyorlar. Medyatik evlilikler ve boşanmalar da toplumdaki “aile” algısını değiştirmekte ve aileler dağılıyor izlenimini vermektedir. Kaba istatistiksel verilerden hareketle aile yapısının çözülme sürecine girdiğini iddia etmek doğru bir yaklaşım değildir. Oranlar bazı yıllarda artarken bazı yıllarda azalmaktadır. Dolayısıyla Türk ailesinin çözülme sürecine girdiğini sadece boşanma istatistiklerine bağlayarak açıklamak hatalıdır.

AİLEDE YAŞANAN ÇATIŞMALARIN ÇÖZÜM YOLLARI

Aile bireylerinin kendi rollerini yetenek ve yaşları ölçüsünde yerine getirmelerinin aile yaşantısının aksayan yönlerinin düzeltilmesinde, aile bireyleri arasında olumlu ilişkilerin kurulmasında, grup dayanışması ve bütünlüğünün sağlanmasında yararlı olduğu görüşü savunulmakta ve böylece kişilerin ailede bir yerleri olduğunu ve kendilerine değer verildiğini hissederek doyum sağlayacakları belirtilmektedir (Çopur ve Şafak, 1999: 57).

İtaat vurgusunun sıklıkla yapıldığı bir ailede yetişen birey, hem yetişme döneminde hem de evlenip aile kurduğunda başarılı olamayacak, bu ortamlarda yetişen bireylerin kendilerini savunmaları ve kendi başlarına karar almaları da zor olacaktır. Oysa demokratik aile ortamında yetişen bireyler kendi başlarına daha kolay karar alabilecekler, karşılaştıkları olumsuz bir durumu hemen kabullenmek yerine, ortadan kaldırılması için çözüm arayışına daha kolay girebileceklerdir (Ergil, 1994:33).

Bireyin “var olabileceği”, “ait olabileceği”, ve “kendini gerçekleştirebileceği” destekleyici bir aile çevresi, yaşam kalitesinin gelişmesine de önemli katkı sağlamaktadır. Kültürel yapı, demografik özellikler ve sosyo-ekonomik düzeyin belirlediği aile yaşamında, bireyler arasındaki olumlu etkileşim ve iletişim deneyimleri, yaşam kalitesinin de olumlu algılanmasını sağlayacaktır (Özmete, 2010: 456).

Kültürel ortam ne kadar sınırlandırıcı ve sosyalleşme sürecine varıncaya kadar baskıcı ise, bireylerin ruhsal enerjileri, hem kendileri hem de toplum için o kadar zararlı olabilir, saldırgan amaçlara yönelebilir. Dolayısıyla anne-baba ile çocuklar arasındaki ilişkinin destekleyici, yumuşak ve sevecen olması gerekir. Böylece, çocuk daha sağlıklı sosyalleşme kaynaklarına daha kolay ulaşabilir (Ergil, 1994:33).

Ailede yaşanan problemin çözümü için atılacak ilk adım sorunla yüzleşmektir. Ailesinde sorun olduğunu baştan kabul etmeyen bireylerin çatışmalara karşı alacağı önlemler sağlıklı ilişkilerin gelişmesini sağlamayacaktır. Çünkü bir sorunun varlığının kabulü demek,

sorunun çözümüne ilişkin uzlaşmaya da hazır olmak demektir. Dolayısıyla aile içinde meydana gelen anlaşmazlıkların nedenine ilişkin bireyler bir araya gelmeli ve sorunun kaynağına ilişkin kararı birlikte almalıdır (Yiğit Sezgin, 2009: 39).

Yapılan araştırmalarda çatışmanın nedenlerinden biri olarak cinsiyet faktörü ileri sürülmektedir. Buna göre kadınlarda aile-iş çatışması erkeklerden daha şiddetlidir. Eşin ücretli çalışması, eşlerin birbirine destek olmaması, çocuk bakımı sorumluluğunun eşlerden sadece biri tarafından üstlenilmesi, her iki eşin de kariyer hedeflerinin olması, ailenin büyüklüğü gibi çeşitli aile özellikleri iş-aile çatışmalarının yaşanmasına neden olmaktadır (Aytaç, 2001: 49). Çalışma hayatında son dönemde sıkça karşılaşılan bu durum karşısında özel ve kamu sektörünün yapacağı düzenlemelerle bireylerin yaşadıkları gerginlikler azalacak ve buna bağlı olarak aile içi rol dağılımından kaynaklanan düzensizliklerin de önüne geçilmiş olacaktır. İş tatmini yaşayan bireylerin aile içinde mutlu olmaları ve yaşadıkları ilişkilerde doyuma ulaşmaları sonucunda; eşi, çocukları ve çevresiyle daha uyumlu sağlıklı ilişkiler kurmaları sağlanır.

Şayet bireyler bir aileye sahip olduklarını ifade ediyorlarsa aile üyelerinin kendilerini ilgilendiren konularda beraberce karar alabilmeleri, fikirlerinin aile içinde önemsendiği, bu aile için önemli oldukları, aile bireylerinin onlara saygı duyduğu hissini kuvvetlendirir ve bireyler bu yolla ailelerine katkı sağlamış olmanın memnuniyetini yaşarlar. Bu durum aynı zamanda aile bireylerine alınan kararların sorumluluğunu da yüklemiş olur. Ailenin hayatlarını nerede sürdürecekleri, çocuklarının eğitimi, kazanılan paranın nasıl harcanacağı, tatilde nereye gidileceği gibi birçok konuda aile bireyleri ortak karar vermedikleri durumlarda çatışma yaşanacaktır.

Ailede sevgiyi ifade etmede bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Anne babalar, şayet kendi öz evlatlarına karşı besledikleri sevgi uğruna evladının eşini feda etmeye kalkarsa problemler dağdan yuvarlanan kartopu gibi her adımda büyür ve önüne geçilemez hale gelir. Eşlerin anne ve babalarının aileye katkısı, tecrübelerini aktarma, yol gösterme, tavsiye etme ve yönlendirme olmalı; onların yerine nihaî kararı verme noktasına varmamalıdır. Kaynana ve kayınbabalar kendilerinin de bir zamanların genç çiftleri olduklarını hatırdan çıkarmamalıdır. Onların evlatlarına yaklaşımlarında adil olmaları, içten bir sevgi ve merhamet duygularını elden bırakmamaları gerekmektedir.

Toplumumuzda aile ilişkilerinde yaygın olarak dile getirilen gelin-kaynana çatışması ciddi bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. İstenilen gelin-kaynana ilişkisi birbirlerine karşı sevgi, saygı ve hoş görüyü elden bırakmayan, sorumluluk bilinci içerisinde hareket eden, her davranışının ve her anının hesabını bir gün vereceğinin şuuru içerisinde hareket eden bireylerin varlığıyla mümkündür. Kayın valideler evlatlarını kıskanmamalı, gelinlerini öz kızları gibi sevmeli, sabırlı ve anlayışlı olmalı, onay-takdir-taltif etmeli, gelin ve kocasının her işine karışmamalı, oğlu ile gelinini baş başa bırakabilmeli, oğlu ile gelinin arasını açacak davranışlardan kaçınmalı ve önceden kendisine yapılan olumsuzlukları “ben yaşadım sen de

yaşa” mantığıyla hareket etmemeli bunun yerine gelinin emanet olduğunu bilmeli ve davranışlarını buna göre belirlemelidir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Aile içi ilişkilerin sağlıklı biçimde sürmesi, bireylerin aile çatısı altında kendilerini mutlu hissetmeleri hem birey hem de toplum açısından önemlidir. Gerek bireysel gerekse sosyal hayattan kaynaklı bir takım problemlerin, çatışmaların, şiddet ortamlarının yaşanması istemeyen bir durum olsa da yaşanıldığı görülmektedir. İnsan sosyal bir varlıktır ilişkiler yaşar ve birtakım engellenmeler, beklentilerin karşılanmaması gibi durumlarda çatışmalar ortaya çıkar.

Bireylerin ilk çocukluk yıllarında edindikleri tecrübeler kalıcı izler bıraktığından hayatının geriye kalan kısmında kendini konumlandırışında ve davranışlarını gerçekleştirmede etkilerini görmek mümkündür. Bilindiği gibi, çocuk, kişiler arası ilişkiler hakkında pek çok şeyi ebeveynlerini gözlemleyerek öğrenmektedir. Eğer ebeveynler çatışma sırasında sorunun çözümüne yönelik saldırganca ve düşmanca tavırlar alıyorsa, çocuk saldırganlığın karşı görüşle başa çıkmada en uygun yol olduğunu öğrenmekte ve böylece, çatışmalı ortamlarda yaşatlarına saldırganca davranışlarda bulunabilmektedir.

Aile içi şiddet yaygın olduğu ölçüde gizli kalan toplumsal bir olgu olduğu ifade edilmektedir. Aile içinde yaşanan şiddetin tespit edilmesi, itirafı veya inkârı zor olduğundan ancak fiziksel şiddet durumları ortaya çıktığında fark edilmektedir. Aile üyelerini derinden yaralayan ve aile bütünlüğünü zedeleyen diğer şiddet türlerinin de engellenmesi için farkındalık yaratacak konferans, panel, sempozyum ve aile okulu gibi uygulamaların kamu ve sivil toplum kuruluşlarınca belli aralıklarla yapılması şiddetin önlenmesinde etkili olacaktır.

Ülkemizde yakın zamanlarda yayınlanan “evlilik programları”, “kadın programları”, “şiddet içerikli film ve diziler”, “pop star” vb. yarışma programları farklı hayat tarzlarının, kimi zaman marjinal denilebilecek tiplerin ve ilişkilerin sürekli ekranlarda olması, bireylerin bunları model almalarına, kanıksamalarına ve artık neredeyse normal olarak karşılamalarına yol açan etkenler olmaktadır. Televizyon ekranlarından veya internetteki evlilik ve arkadaşlık sitelerinden yuva kurmaya çalışan bireylerin sayısı inkâr edilemeyecek düzeydedir. Bu şekilde yapılan evliliklerin büyük kısmının da başarısızlıkla sonuçlandığı medyada yer almaktadır.

Aile üyeleri duygu ve düşüncelerini gerçekçi biçimde birbirlerine aktarmalarını sağlayacak demokratik bir ortam oluşturmalarıdır. Baskıcı ve otoriter bir ortamda bireyler gerçek duygularını gizleme yoluna gidecekler, yaşanan çatışmaya çözüm getirmek yerine sorunu yok saymayı seçebileceklerdir. Böyle bir durum yaşanan anlaşmazlıkların katlanarak büyümesine yol açacak ve içinden çıkılmaz bir hal almasına istemeden katkıda bulunacaklardır. Hâlbuki sorunların rahatça ifade edilebildiği bir ortam sağlanırsa bireyler sorunları büyümeden çözecek ve sağlıklı ilişkiler geliştirme imkânı bulacaklardır.

Ailelerin küçülüp çekirdek hale geldiği ülkemizde kadınların eğitim almaları ve kariyer yapmaları çocukların bakımıyla ilgili birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Çocukların profesyonel bakıcılara bırakıldığında bile olumsuz davranışlarla karşılaştığı görülmektedir. Çocuklarını aile dışında bir bakıcıya bırakmak istemeyen ailelerin imdadına eşlerin aile yakınları yetişse de bu durum herkes için mümkün olmamaktadır. Birçok aile bakımını yapamayacağı endişesiyle çocuk sahibi olmakta kararsızlık yaşamaktadır. Bu durum tek çocuklu aile sayısında önemli bir etken olarak durmaktadır. Ailelerin bu ihtiyaçlarını karşılayacak iş imkânlarının oluşması sağlıklı aile ilişkilerinin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak, aile içi çatışmaların çıkması durumunda eğer bireyler kendilerini ait oldukları ailenin bir üyesi olarak hissediyorlarsa bilinmelidir ki, yapılan tartışma ve çatışmaların sonucunda kazanan yoktur. Kazananı olmayan bir tartışma ve anlaşmazlık durumunda kaybeden, ise aile olacaktır.

KAYNAKÇA/REFERENCE

- Akbalık, F. G., (2001). Çatışma çözme ölçeği'nin (üniversite öğrencileri formu) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (16), 7-13.
- Aksaray, G. (2013). *Aile Psikolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Aslan, K. (2002). Değişen toplumda aile ve çocuk eğitiminde sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 1, (2), 25-33.
- Atakan, S. (1991). Gençlerin, ana-babaların beklentilerine uyumunu etkileyen faktörler: ana-baba davranışları ve ana-babanın algılanan gücü. B. Dikeçligil, A. Çiğdem (Der.), Aile yazıları I, Temel kavramlar, yapı ve tarihi süreç (ss. 345-355). Ankara, Aile araştırma kurumu başkanlığı yayınları. *Aile yazıları I, Temel kavramlar, yapı ve tarihi süreç* (ss. 345-355). Ankara, Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Aydın, M. (2000). *Kurumlar sosyolojisi*. (2. Basım). Ankara: Vadi Yayınları.
- Aytaç, S. (2001). *Çift kariyerli eşler ve çalışma yaşamındaki yeri*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- BASAGM, (2010). *Aile Yapısı Araştırması 2006*, Ed. Mustafa Turgut, Ankara: BKSGM Yayınları
- BASAGM, (2010). *Türkiye'de aile değerleri araştırması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile: eşler arası şiddet ve din ilişkisi üzerine bir araştırma (konya örneği). (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- BKSGM, (2006). *Töre ve namus cinayetleri ile kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan TBMM araştırma komisyon raporu*. Ankara: BKSGM Yayınları.
- BKSGM, (2008). *Aile içi şiddetle mücadele el kitabı*. Ankara: BKSGM Yayınları.
- BKSGM, (2009). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet*. Ankara: BKSGM Yayınları
- Ceyhan, E, & Summak, M. S. (1999). Haşlanmış kurbağa ve değişim yönetimi [the boiled frog and change management]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20, 521-544.
- Cüceloğlu, D, (2018). Sürtüşme ve çatışmalar,
<https://www.aymavisi.org/psikoloji/Surtusme%20ve%20Catismalar%20%20Dogan%20Cucelolu.html>
- Çağan, K. (2011). Ailenin işlevleri aile hakkında kuramsal perspektifler. K. Canatan (Ed), *Aile sosyolojisi* (ss. 83-95). İstanbul: Açılım Kitap.

- Çopur, Z. & Şafak, Ş. (1999). Gençliğin evliliğe ilişkin rol beklentilerinin oluşması, *Eğitim ve Bilim*, 23 (113), 54-59.
- Erkut, H. (1996). Değişimle baş etmek, *Mercek Dergisi*, 1 (3), 1-10.
- Erten, H. (2001). *Konya şer'iyye sicilleri ışığında ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı (XVIII. Yy. İlk Yarısı)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Erten, H. (2013). Ailede sosyalleşme ve iletişim, Konya: I. Ilgın ulusal sempozyumu'nda sunulan bildiri.
- Fawole, O. I. (2008). Economic violence to women and girls is it receiving the necessary attention?. *Trauma, Violence, & Abuse*, 9 (3), 167-177.
- Gölge, Z. B. (1997), Irza Geçme kavramına karşı ilgili meslek gruplarının yaklaşımları ve düşünceleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Gürkan, C. & Coşar, Ö. F. (2004). Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 26, 126-129.
- Güven, Esra, Erden, Gülşen (2014). Çocuğun Algıladığı Evlilik Çatışması ve Davranış Sorunları, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14 (32), 33-54.
- İleri H. & Güven Y. (2003). Değişim yönetimi ve değişime direnç, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 6,(1), 87-106.
- İlkaracan P, Gülçür L, Arın C. (1996). *Sıcak yuva masalı*. İstanbul: Metis Yayınları.
- KADAV (2008). Kadına yönelik şiddet el kitabı 2008. Kadın Dayanışma Vakfı, Alınan yer <http://www.kadindayanismavakfi.org.tr/2005-Aile-İçinde-Kadına-Yönelik-Siddet-El-Kitabi>.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1994). Aileye yaklaşımda bir kuramsal çerçeve ve aile değişim modeli, AAK Aile kurultayı: değişim sürecinde aile; toplumsal katılım ve demokratik değerler 16-18 Kasım 1994 (ss. 52-69). Ankara: AAK Yayınları.
- Kahveci, N.(2007). *İslam hukuku açısından nişanlılık*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Karadağ, Ş. (2015), Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: konya örneği. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Karaman, H. (2009). *Sorularla müslümanlık 1 evlilik*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Kavgacı, G. (2008). Evlilikte eşler arası çatışma nedenleri. Alınan yer https://www.tavsiyeyorum.com/makale_3936.htm
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 9 (9), 193-204.
- Kaya, S. (2005). Erginlikte kendine güven ve aile ile ilişkilendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Kılıçarslan, S. & Atıcı, M. (2015). Çatışma çözme eğitim programının ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme davranışları üzerindeki etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 24 (2), 137-158.
- Kızıldağ, Ö. & Şendil, G. (2006). Evlilik çatışması ve çocuk davranış problemleri arasındaki ilişkilerin bilişsel bağlamsal çerçeve açısından incelenmesi, *Psikoloji Çalışmaları*. 26, 1-20.
- Kocacık F & Doğan O. (2006). Domestic violence against women in sivas, turkey: survey study, *Croatian Medical Journal*. 47 (5), 742-749.
- Kongar, E. (1991). *Türkiye'de aile: yapısı, evrimi ve bürokratik örgütlerle ilişkileri*, B. Dikeçligil, A. Çiğdem (Der.), Aile yazıları I, Temel kavramlar, yapı ve tarihi süreç (ss. 60-89). Ankara, Aile araştırma kurumu başkanlığı yayınları.
- Köşgeroğlu, N. (2009). *Şiddet çıkmazında kadın*. İstanbul: Anfora Yayıncılık.
- Kurst-Swanger, K. & Jacqueline L. P. (2003). *Violence in the home: multidisciplinary perspectives*. Oxford University Press.

- Marshall G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. O. Akınhay & D. Kömürcü (Çev). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Nirun, N. (1994). *Sistemik sosyoloji yönünden aile ve kültür*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Özen, S. (1991). Sosyal hareketlilikte aile ve eğitim ilişkileri. B. Dikeçligil, A. Çiğdem (Der.), Aile yazıları I, Temel kavramlar, yapı ve tarihi süreç (ss. 321-335). Ankara, Aile araştırma kurumu başkanlığı yayınları.
- Özkan, M. (2009). *İnsan iletişim ve dil*. İstanbul: Akademik Kitaplar Yayınları.
- Özmete, E. (2010). Aile yaşam kalitesi dinamikleri: aile iletişimi, ebeveyn sorumlulukları, duygusal, duygusal refah, fiziksel/materyal refahın algılanması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3 (11), 455-465.
- Sayın, Ö. (1990). *Aile sosyolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Sutay, Y. & Özmete, E. (2012). Türkiye’de genç bireyler ve ebeveynleri arasında yaşanan sorunların “aile yapısı araştırması” sonuçlarına göre değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 7 (29), 9-27.
- Tezcan, M. (1995). *Sosyolojiye giriş*. Ankara: Feryal Matbaa Yayını.
- TÜİK, (2018). Evlenme ve boşanma istatistikleri. Alınan yer: [Evlenme_ve_Bo%C5%9Fanma_%C4%B0statistikl_02.03.2018.pdf](#)
- Turinay, N. (1996). *Değişen toplum ve aile*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ünal, S. (2010). *Çatışma ve sorunları çözme*, S. Ünal (Ed.), Aile psikolojisi ve eğitimi. (ss. 4-8). Malatya: İnönü Üniversitesi UNİZEM Yayınları.
- Vatandaş, C. (2003). *Türkiye’de eşler arası şiddet*. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları.
- WHO, (2002). *World report o violence and health*, Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi and Rafael Lozano (Ed.). Geneva: World Health Organization.
- Yaman, A. (2009). *İslam aile hukuku*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Yılmaz, İ. (2007). *Yetki ve sistem açısından İslam hukukunda boşanma*. Kayseri: Laçın Yayınları.
- Yiğit Sezgin, A. (2009). *Ömür boyu evliliğin sırları*. İstanbul: Ares Kitap.
- Yiğitoğlu, S. (2009). Adölesan gebe ve eşlerinin antenatal ve postnatal kaygı düzeyleri ile evlilikte uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

Extended Abstract

Conflicts in Family and Proposals for its Resolution

The family is main topics of interest of sociologists, psychologists, economists and other scientists. Family, as the smallest parts of society by being composed on a husband, a wife and children, is very important in the formation of society. The family as an intuition is influenced by changes in society in the process of social change. Family structures, functions and types in modern industrial society are differentiated. In process, new family types emergence such as no children families, single parent families, and unmarried cohabitation families.

The family is recognized as the foundation of society. However, family relations are not always in the desired form. Sometimes there are conflicts and violence in the family. According to many researches conflicts within families are inevitable but constructive conflict can also increase intimacy between couples and family members. In the process of social change, the family is affected

by the changes in society. Factors influencing human life, such as modernization, industrialization and urbanization, have increased the burden of women in family life and society, women are not just "housewives"; mother, wife and business woman. The woman has to be a good mother, a good wife. She feel obligated to look after children and to deal with their education and health. The increase in the number of educated women, placed women to survive economically without the support of a husband.

Family Structure in new situation have been changes in wife roles and husband roles. Women roles in family within this period changes especially economic contributing to the family budget. Women have become partner with respect to decision making on family life, child care, family-size, rules, boundaries, choices with family policies. At the present time, husband have been helping his wife, child care such as domestic duties and support child's cognitive, emotional and personality development.

This study first examined the causes of within family conflicts. This topic has been reviewed under the following headings: limits marital boundaries, parent interfered new families, lack of communication, changing roles within the family, socialization in conflict, witnessing a conflict in childhood, negative effects of social media on family. Divorce in the context of within the family conflict, resolving family conflict. The study framed that changed social structure such as modernization, urbanization, status of women and effects of media on relations of family members.

The aim of this study was to determine the problems experienced by the families and to provide solutions for these problems. A delighted family is not a family without problems. Family finds the solutions of problems and solves them with appropriate methods. In addition the aim of the study is to investigate conflict resolution types of marital individuals on marital adjustment. Family member's conflict management can lead to increased function within a family system. These reasons for those results and their interpretations are very important. But, within the limits of article I point out some general reasons of family conflicts and solving styles.

Keywords: Social Change, Family Conflict, Violence, Status of Women in Family, Socialization.